

Jakie to **MIEJSCE?** **POLSKA**

atlas dla dzieci

Jakie to
MIEJSCE?
POLSKA

atlas dla dzieci

Copyright © Wydawnictwo SBM Sp. z o.o., Warszawa 2023

Tekst: Jarosław Górski

Opracowanie graficzne: Wioletta Kanik

Redakcja: Agnieszka Niegowska

Korekta: Dominika Korzeniowska

Wydanie I

Wydrukowano w Polsce

Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.

ul. Sułkowskiego 2/2

01-602 Warszawa

www.wydawnictwosbm.pl

Spis treści

Wiadukty w Stańczykach	4	Rzeka Czarna Hańcza	72
Muzeum Papiernictwa		Kanał Elbląski	74
w Dusznikach-Zdroju	6	Połonina Wetlińska	76
Drewniany kościół w Dębnie	8	Trzy Korony	78
Skansen kolejowy w Chabówce	10	Świątynia Wang w Karpaczu	80
Maczuga Herkulesa		Wilczy Szaniec w Gierłoży	82
w Pieskowej Skale	12	Twierdza Modlin	84
Klasztor na Świętym Krzyżu	14	Kościół w Chwarszczanach	86
Galeria Staroci i Pamiątek Regionalnych		Klasztor w Tyńcu	88
w Lipcach Reymontowskich	16	Szumy na Tanwi	90
Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu	18	Krzywa Wieża	
Podziemia kredowe w Chełmie	20	w Ząbkowicach Śląskich	92
Park Drogowskazów i Słupów		Muzeum Budownictwa	
Miłowych Cywilizacji	22	Ludowego w Sanoku	94
Muzeum Dobranocek		Galeria Sztuki Socrealistycznej	
w Rzeszowie	24	w Kozłowie	96
Pustynia Błędowska	26	Krzywy Las	98
Borne Sulinowo	28	Torpedownia na Babich Dołach	100
Stara Kopalnia w Wałbrzychu	30	Błędne Skały	102
Muzeum Zabawy i Zabawek		Międzyrzecki Rejon Umocniony	104
w Kielcach	32	Ostrów Lednicki	106
Czerwone Bagno	34	Podziemne trasy turystyczne	
Zamek Czocho i okolice	36	w Szczecinie	108
Kamienne kręgi w Węsorach,		Kopalnia uranu w Kletnie	110
Odrach i Leśnie	38	Zamek Krzyżtopór w Ujeździe	112
Kaplica Czaszek w Cermnej	40	Zabytkowa Kopalnia Srebra	
Arboretum w Kórniku	42	w Tarnowskich Górach	114
Ruiny cerkwi w Kniaziach	44	Maszt radiostacji gliwickiej	116
Latarnia morska Stilo	46	Daglezja Helena	118
Puszcza Białowieska	48	Centralne Muzeum Włókiennictwa	
Zalipie – malowana wieś	50	w Łodzi	120
Ruiny zamku w Chęcinach	52	Muzeum Lotnictwa Polskiego	
Meczet w Kruszyńianach	54	w Krakowie	122
Osiedle Nikiszowiec w Katowicach	56	Dymarki w Nowej Słupi	124
Muzeum Instrumentów Muzycznych		Kościół Pokoju w Jaworze	
w Poznaniu	58	i Świdnicy	126
Ruiny kościoła św. Mikołaja			
w Trzemeszku	60		
Święta Góra Grabarka	62		
Kopalnia Soli w Wieliczce	64		
Uroczysko Mucharyniec	66		
Dąb Bartek	68		
Biskupin	70		

Wiadukty w Stańczykach

Miejsce: wieś Stańczyki niedaleko Dubeninek, północny wschód województwa warmińsko-mazurskiego

Prawdziwą atrakcją polskich Mazur są dwa długie na **ponad 180 metrów i wysokie na 36,5 metra wiadukty w Stańczykach** – mosty południowy i północny. Obecnie nie biegnie nimi żadna droga ani linia kolejowa – stanowią wyłącznie atrakcję turystyczną i pamiątkę dawnych czasów.

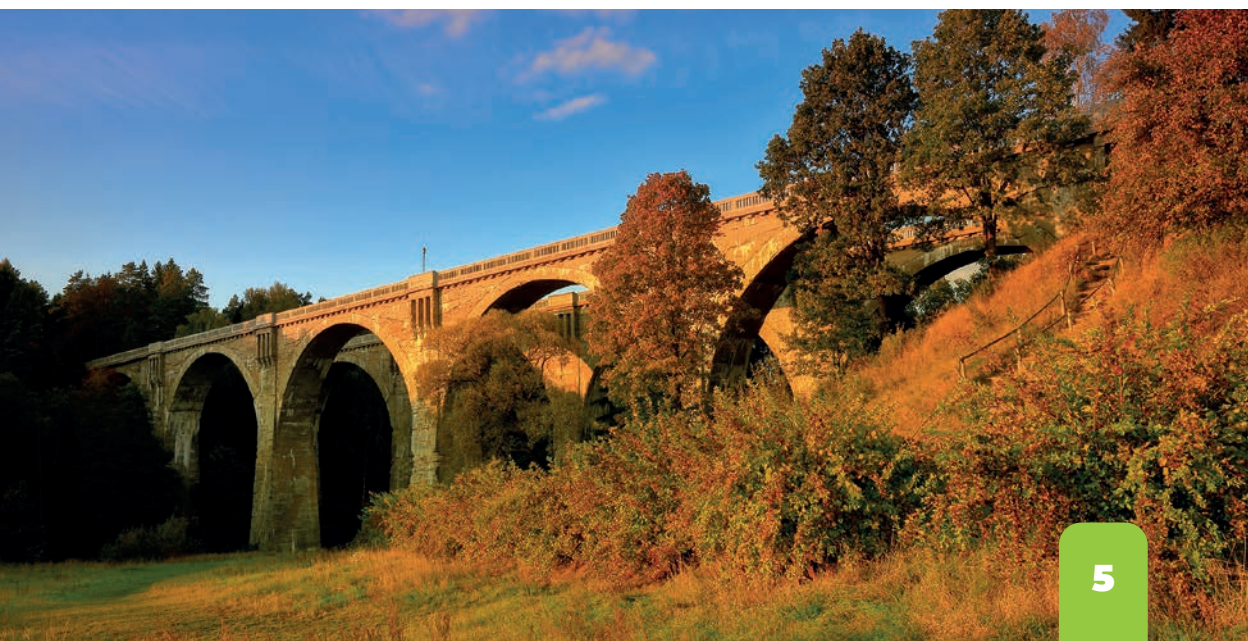
W latach 1912–1914 rząd Niemiec – do nich bowiem należały wtedy Stańczyki – planował przeprowadzić tamtędy linię kolejową.

Właśnie trwała budowa mostu południowego, gdy w lipcu 1914 roku wybuchła **pierwsza wojna światowa**. Szybko zaplanowano więc budowę mostu północnego, aby w ten sposób zwiększyć przepustowość linii zaopatrującej część frontu wschodniego. Jednak z uwagi na trwającą wojnę prace się przeciągały i cała budowla nigdy nie została ukończona.

Ciekawostka

W latach 1940–1944 po mostach w Stańczykach jeździły pociągi zaopatrujące budowę **Wilczego Szańca** – tajnej kwatery Adolfa Hitlera.

W okresie międzywojennym po mostach w Stańczykach kursowały tylko nieliczne pasażerskie pociągi lokalne. W roku 1945 tereny te zostały zajęte przez żołnierzy radzieckich, którzy rozebrali torowisko, szyny zaś po prostu wywieźli na złom. Po całej linii pozostały tylko okazałe kamienne mosty, które dziś służą turystom za **tarasy widokowe**, a amatorzy sportów ekstremalnych chętnie uprawiają tam **skoki na bungee i wspinaczkę skałkową**.

Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju

Miejsce: Duszniki-Zdrój niedaleko Kłodzka, południe województwa dolnośląskiego

W czasach średniowiecza księgi były przepisywane ręcznie na pergaminie i osiągały gigantyczne ceny. Jednak wraz z wynalezieniem maszyny drukarskiej przez Jana Gutenberga, czyli od połowy XV wieku, dostępność książek stawała się coraz większa i z czasem mogli sobie na nie pozwolić nie tylko duchowni i najbogatsi świeccy. Nic więc dziwnego, że stale rósł popyt na tani materiał, z którego wytwarzano książki, czyli **papier**.

W dolnośląskich Dusznikach **młyn papierniczy**, którego zadaniem było rozcieranie włókien na pulpę do produkcji papieru, powstał na początku XVII wieku – a więc bardzo szybko, jak na tamte czasy.

Przez niemal 300 lat całość pracy przy produkcji arkuszy papieru odbywała się **ręcznie** i dopiero w drugiej połowie XIX wieku zakupiono silniki parowe i nowoczesne maszyny papiernicze.

W przepięknym renesansowym budynku starej papierni w latach 60. XX wieku powstało **Muzeum Papiernictwa**, które w roku 2011 uzyskało status **pomnika historii**. Możemy w nim nie tylko obejrzeć ekspozycję ukazującą historię produkcji papieru, nie tylko dotknąć dawnych maszyn, ale także wziąć udział w licznych pokazach i warsztatach dawnych metod czerpania papieru. Warto następnie zakupić wykonany w ten sposób produkt o nieporównywalnie wyższej jakości niż ten dostępny dziś w sklepach.

Ciekawostka

Wnętrze dawnej **manufaktury** w Dusznikach-Zdroju było bogato zdobione malowidłami o motywach biblijnych i roślinnych. Dziś zdobienia te poddawane są badaniom i sukcesywnie rekonstruowane.

Drewniany kościół w Dębnie

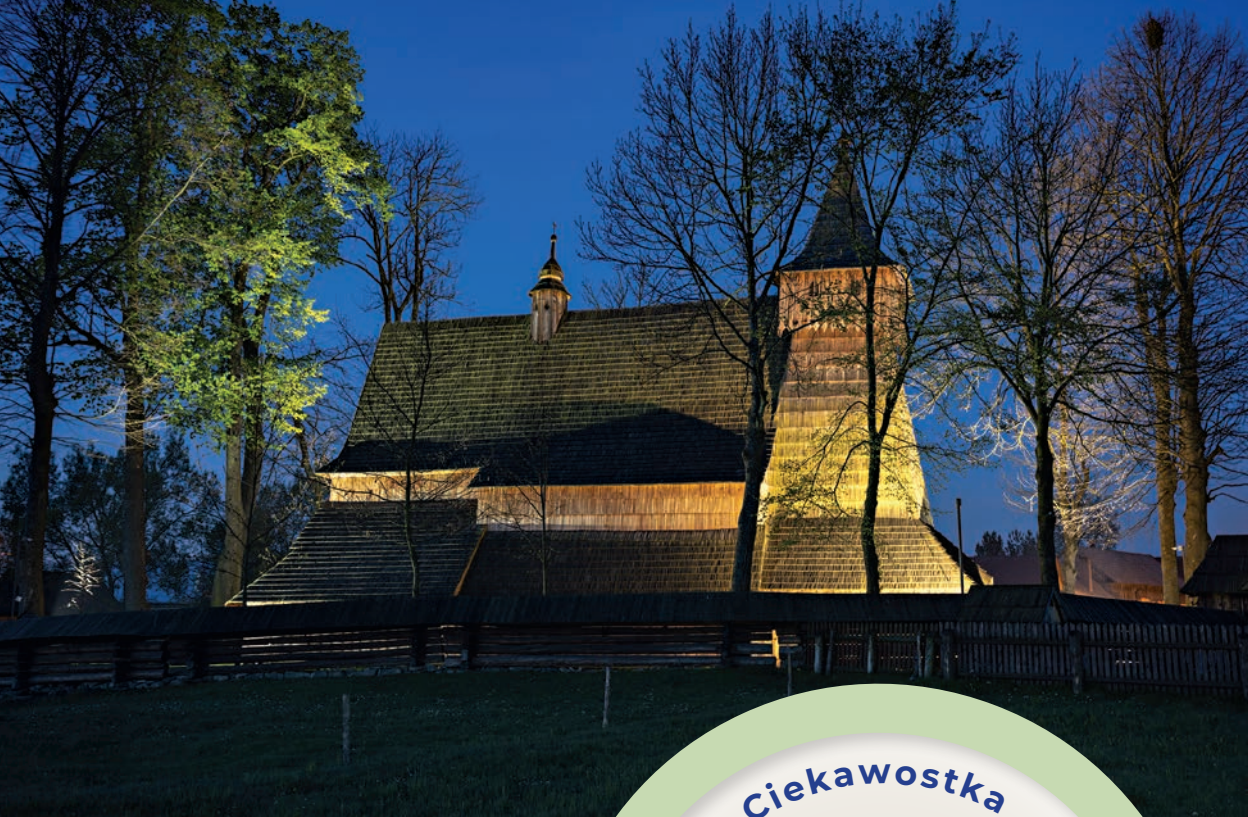
Miejsce: Dębno Podhalańskie, niedaleko Nowego Targu, południe województwa małopolskiego

Jedną z **najstarszych wciąż istniejących drewnianych budowli w Polsce** – pochodzący z drugiej połowy XV wieku kościół w Dębnie Podhalańskim – według legendy wzniesli zbójcy. Kiedy wracali z łupieżczej wyprawy, ukazał się im sam Michał Archanioł, kazał zbudować świątynię pod swoim wezwaniem i modlić się w niej o odpuszczenie licznych grzechów.

Jeśli to faktycznie zbójcy rozpoczęli budowę, widać znali najświetniejszych cieśli. Piękna i okazała świątynia została bowiem wybudowana z drewna jodłowego i modrzewiowego **bez użycia jednego choćby gwoźdź!**

Ciekawostka

Znakomici snycerze rzeźbili elementy wystroju kościoła, a malarze pokryli ściany nadzwyczaj trwałymi polichromiami wielkiej urody. Malowidła o motywach roślinnych, zwierzęcych i geometrycznych składają się z aż 33 kolorów. Charakterystyczna zwężająca się wieża kościoła została dobudowana w 1601 roku.

Kościół w Dębnie jest perłą małopolskiego **Szlaku Architektury Drewnianej**, na który składają się **253 zabytki** sakralne i świeckie, m.in. świątynie w Binarowej, Lipnicy Murowanej, Powroźniku, Owczarach czy Kwiatoniu.

Szczególłą wartość ma późnogotycki drewniany **ołtarz przedstawiający Michała Archaniola** broniącego Maryi z Dzieciątkiem. Kościół wciąż pełni swoje sakralne funkcje, dlatego zwiedzanie należy planować poza godzinami nabożeństw.

Skansen kolejowy w Chabówce

Miejsce: wieś Chabówka niedaleko Rabki-Zdroju, południe województwa małopolskiego

Chabówka już pod koniec XIX wieku była ważnym miejscem dla austro-węgierskich linii kolejowych. Istniała tu **węzłowa stacja kolejowa**, obok której wybudowano znacznych rozmiarów parowozownię i warsztaty naprawcze. Kiedy w latach 90. XX wieku wycofywano z użytku parowozy, władze postanowiły, że w Chabówce powstanie skansen kolejowy.

Ciekawostka

Najstarszym parowozem w skansenie jest niemiecki TKb-1479 z roku 1878 (małe zdjęcie na stronie obok). Najstarszym wciąż czynnym parowozem jest zaś polski OKz32-2 z 1934 roku. (zdjęcie poniżej)

Do dziś zgromadzono tu mnóstwo eksponatów, w tym niemal **100 pojazdów szynowych**: lokomotyw parowych, spalinowych i elektrycznych, wagonów towarowych i osobowych oraz specjalistycznych urządzeń kolejowych, takich jak pługi śnieżne czy dźwigi. Ekspozycje można oglądać nie tylko z zewnątrz, ale także od środka – dla amatorów to prawdziwa gratka. Pracownicy muzeum utrzymują wiele maszyn w sprawności, dzięki czemu odwiedzający skansen turyści mogą zobaczyć pracujące lokomotywy.

Co roku na przełomie sierpnia i września odbywa się w Chabówce **Parowozjada**, czyli zjazd wciąż czynnych parowozów z całej Polski. Warto wziąć udział w tej imprezie, bo to nie tylko okazja, by obejrzeć buchające kłębam dymu i pary stare maszyny, ale także szansa na przejażdżkę ciągnionym przez parowóz pociągiem retro z zabytkowymi wagonami.

Maczuga Herkulesa w Pieskowej Skale

Miejsce: wieś Sułoszowa niedaleko
Ojcowa, północny zachód województwa
małopolskiego

Turyści odwiedzający **Ojcowski Park Narodowy** po zwiedzaniu wspaniałego renesansowego zamku Pieskowa Skała mogą obejrzeć niezwykle wapienną formację skalną, zwaną Maczugą Herkulesa. Węższa u podstawy i rozszerzająca się